

ÖSTERSJÖJUDISKT FORUM • BALTIC JEWISH FORUM SWEDEN

DEN ENDA SVENSKA BISTÅNDSORGANISATION SOM VERKAR FÖR
BEHÖVANDE JUDAR OCH JUDISKT LIV I BALTIKUM

Östersjödjudisk **BULLETIN NR 2 • 2023**

STÖD ÅRETS PESACHFIRANDE

För 200 kronor garanteras ett pesachpaket med de traditionella tillbehör som hör pesach till. Vårt Forum har tagit oss an främst ukrainska judiska flyktingar i Moldavien som får sina pesachpaket via JDC som vi samarbetar med vad gäller ukrainska judar. Pesachpaketen i Baltikum distribuerar vi via respektive församlings sociala verksamhet.

*Hur många pesachpaket
kan du bjuda på i år?*

Vi tar **Swish.**

Här kan du betala direkt med mobilen
– enkelt, snabbt och säkert.

Hjälpt oss hjälpa!

1232138899

Swish-nummer

Använd bifogat
inbetalningskort
eller swisha
1232138899.

Barn hjälpte till att dela ut matze på Judiska församlingens sociala center i Riga inför pesach 2022.
Foto: Sabina Grace.

Kallelse till Östersjödjudiskt Forums årsmöte måndagen den 29 maj kl 18.00.

Medlemmar som önskar närvara anmäler detta till kansliet, på b.j.f@telia.com eller på telefon 08-664 53 38, senast torsdagen den 25 maj. Mötet äger rum i centrala Stockholm. När du anmäler dig får du reda på den exakta platsen. Av besparingskäl skickar vi inte ut årsmöteshandlingarna. Medlemmar som vill ta del av handlingarna kan kontakta vårt kansli så ser vi till att du får handlingarna.

Verksamhetsberättelsen presenterar vi i nästa nummer av vår Bulletin och på vår hemsida.

Tack för alla bidrag till Eat & Heat-uppropet

Vintern var i år mycket besvärlig för de sämst ställda judarna i Baltikum och för i princip alla i Ukraina och de som flytt därifrån till angränsande länder. Det värmdes därför extra, i dubbel bemärkelse, att så många hörsammade vårt upprop i förra Bulletinen. Stora som små belopp strömmade in och varje krona gör skillnad. Mottagarna är så tacksamma. Stort tack till alla som hjälpte till.

Glad påsk och glad pesach (den judiska påsken till minne av uttåget ur Egypten)

Också i år överlappar påsken och pesach varandra. Pesach infaller perioden 6–13 april då judarna firar att man gick från slaveri till frihet genom att tåga ut ur Egypten där man levde i ofrihet. I år kan jag tycka att pesach känns extra viktigt. Judar lever visserligen idag inte i ofrihet, men den tilltagande antisemitismen och kriget i Ukraina med alla dess konsekvenser, gör att jag verkligen värdesätter den frihet vi de facto här åtnjuter.

Men, vad är frihet? Vår tidigare statsminister Göran Persson använde frasen *den som är satt i skuld är icke fri* när han skulle sanera statsfinanserna. Flertalet av de utsatta som vi idag hjälper i Baltikum och Ukraina är beroende av vårt stöd för att kunna leva någorlunda värdigt. Även om de inte är skuldsatta så är de med Perssons synsätt inte fria. Jag delar den synen till fullo. De utsatta som vi stödjer är inte fullt ut fria. Därför vädjar jag om extra generösa pesachgåvor i år för att ge alla mottagare lite frihetskänsla. Dina gåvor gör skillnad.

Vi ska som vanligt skicka pesachpaket till behövande judar i Estland och Lettland men i år också till behövande ukrainska judar – och dom är många. **Tillsammans ser vi till att alla kan fira pesach.**

Gästkrönikör

Morton Narrowe tackade omedelbart JA med glädje när han fick frågan om att vara gästkrönikör i detta nummer. Det är vi mycket glada för. Jag tror att alla våra läsare är väl bekanta med vem Morton Narrowe är, men för säkerhets skull kommer här en kort introduktion. Morton är en amerikansk rabbin som kom till Sverige och judiska församlingen i Stockholm 1965, där han blev överrabbin 1975. Han blev överrabbin emeritus 1998. År 2005 gav han ut sina memoarer, *En tretvinnad tråd – amerikan, jude, svensk*. Morton Narrowe har genom åren varit enormt aktiv i väldigt många olika sammanhang, bl.a. inom religionsdialogen mellan judar, kristna och muslimer. Han har också varit aktiv i vår förening, Östersjödjudiskt Forum, där han som ung rabbin deltagit i demonstrationer för Sovjets judar, som på den tiden trakasserades och förvägrades utresa till väst/Israel.

Ersättning för beslagtagna egendom i Litauen

I föregående Bulletin berättade vi om ett förslag i det litauiska parlamentet om att avsätta 37 miljoner euro för att kompensera enskilda för beslagtagna/stulen egendom från judar. Förslaget

har nu klubbats igenom och beslut har fattats. Röstsiffrorna var 72 för förslaget, 6 emot och 2 nedlagda. Utbetalningarna beräknas börja under 2024.

Judiskt liv i Ukraina, igår och idag

I dessa oroliga och svåra tider för den ukrainska befolkningen har intresset ökat för att veta mer om judiskt liv i Ukraina. Frågor kring *judiskt liv i Ukraina igår och idag, vad betyder kriget för Ukrainas judar, hur stor är den judiska komuniteten, vilka är Ukrainas judar och antisemitismen i Ukraina* är intresseområden många vill veta mer om. I vår Bulletin har vi inte möjlighet att skriva om allt detta. Via länken nedan ges svar och perspektiv på frågeställningarna: [Ukraine's Jewish community, past and present - Unpacked \(jewishunpacked.com\)](http://Ukraine's Jewish community, past and present - Unpacked (jewishunpacked.com)).

Våra hjälpinsatser för ukrainska judar

Hjälpbehoven är som alla förstår enorma. Vår förening kan omöjligt hjälpa alla. Våra insatser har, efter samråd med JDC koncentrerats till främst flyktingmottagande i Moldavien och Estland. Det handlar om att få ut människor som önskar fly till uppsamlingsläger och där ge allt stöd som kan behövas för att täcka materiella men också psykologiska, medicinska och andliga behov. Vi är en liten pusselbit i JDC:s övergripande hjälparbete, där hjälporganisationer från hela världen deltar. Varje krona räknas i detta arbete. **Ha vår devis i åtanke.**

Ingen kan bidra med allt – men alla kan bidra med något. Önskar er alla glad påsk och glad pesach!

Thomas Bab/Ordförande

Möjliggör ett estniskt Makkabilags deltagande i årets PGT

Våra hjälpinsatser går huvudsakligen till de mest utsatta. Men vi fokuserar också på kommande generationer som ska klara sig utan hjälpinsatser. År 2016 tog Östersjödjudiskt Forum initiativ till att få med ett lag från Estland till den årliga fotbollsturneringen för judiska ungdomar, Pierre Gildesgame Tournament (PGT).

Sedan dess har ett Makkabilag från Tallinn deltagit varje år, undantaget pandemiåren. Totalt har 75 ungdomar deltagit genom åren. Dessa ungdomar har härigenom stärkt sin judiska identitet, knutit vänskapsband med nordiska ungdomar och lagt en grund för en starkare Makkabirörelse i Estland.

Vi har lovat att bidra med 20 000 kronor för att möjliggöra årets deltagande.

Hjälp oss att uppnå målet med ett litet bidrag.

Årets PGT kommer att äga rum i Stockholm 18–21 maj.

De estniska deltagarna i PGT 2019. Foto: Vadim Ryvlin.

Ett brev från vice statsminister Ebba Busch

Ebba Busch.
Foto: Pressbild KD.

VÅR FÖRENING S 50-ÅRIGA HISTORIK* skickades ut i december 2022, förutom till våra medlemmar och medlemmarna i de judiska församlingarna, till media, politiker, olika opinionsbildare m.fl.

Från vice statsminister, tillika energi- och näringsminister Ebba Busch fick vi nedanstående brev:

*Kära Thomas, Anna och Dina,
Jag har läst er jubileumsskrift med stort intresse.*

Under min uppväxt engagerade sig mina föräldrar för judar i forna Sovjetunionen som önskade göra aliyah. Jag har följt ert arbete genom åren och är tacksam över att ha fått en uppdatering om hur verksamheten ser ut idag.

Jag har reflekterat mycket över hur svårt Baltikums judar led under andra världskriget. På Wannseekonferensen 1942 deklarerade

Nazityskland att Estland helt hade tömts på sin judiska befolkning. Att dagens judiska gemenskap i landet frodas och mår bra genom er försorg är något som berör mig djupt.

Det smärtar mig att de demokratiska framsteg som gjordes efter kommunismens fall i rask takt rullas tillbaka i ett alltmer auktoritärt Ryssland. De ryska bombningarna av judiska minnesmärken och gravplatser i Ukraina är en skamfläck som kräver omvärldens fördömanden.

Ert arbete bland ukrainare som flyr undan krigets fasor är ett stort föredöme.

”Den som räddar ett liv räddar en hel värld.” Med de visdomsorden ur Talmud vill jag önska er och alla som är verksamma vid ÖjF allt gott i det fortsatta arbetet.

*Med vänlig hälsning,
Ebba Busch*

* (Du hittar historiken på vår hemsida).

Gästkrönika

Hur bördan blir en skatt

TEXT: MORTON NARROWE

Morton Narrowe.
Foto ur Mortons arkiv.

För inte så länge sedan berättade en 60-årig kvinna som var dotter till överlevande att hennes far och mor hade haft svårt att acceptera mig som församlingens rabbin. De hade för många år sedan sagt till henne: ”Narrowe har inte lidit och förstår oss därför inte.”

För dem var judendomen en börda, tung och omöjlig att undgå. De hade svårt för en ung rabbin som levde och lärde ut en glad judendom och en positiv judiskhet, med sång, dans, intellektuellt innehåll och att landet Israel är ett andligt och kulturellt center – så mycket mer än en eventuell tillflyktsort för judar i nöd.

Det konstiga är att jag nu, så många år senare, inser att de delvis hade rätt. Men endast delvis. Jag hade innan min ankomst till Sverige bara träffat några få överlevande, men mina mor- och farföräldrar var alla jiddischtalande invandrare från Östeuropa som emigrerat till USA. De hade lämnat Östeuropa långt före Förintelsen, det är sant, men en stor del av den gamla världen, inte minst de judiska värderingarna, levde kvar. Jag hade mycket kontakt med dem och de lärde mig mer än jag då anade.

Min mormor lärde mig mest. Morfar dog tidigt, knappt 50 år gammal, år 1940 då jag bara var åtta år, och min jiddischtalande mormor bodde sedan resten av sitt liv hemma hos mina föräldrar. Hon brukade vänta på mig efter skolan med mjölk och nybakade bullar och när jag inte gick till ”Hebrew school” eller

sportade med kamraterna pratade vi ofta. Genom henne fick jag inblick i den förlorade värld som de överlevande hade vuxit upp i. Hon berättade på jiddisch men dumt nog svarade jag henne på engelska. Hon pratade om sin fattiga bessarabiska (moldaviska) by där judarna läste in sig i källaren på långfredagen, eftersom prästerna i kyrkan predikade om de gudmördare som bodde mitt ibland dem.

I min judiska förort i Philadelphia var jag det enda barnet som hade en mormor boende i familjen och det kanske hade viss påverkan eftersom jag var den ende pojken som fortsatte med judiska studier efter min bar mitzvah. Jag var också den ende som deltog i en siyum bechorot varje år före pesach; troligtvis var jag också den ende som visste vad det var för något.

När jag nu ser tillbaka på mitt liv förstår jag att min första tid i Stockholm inte var så lätt för alla att acceptera, men att jag, en vanlig modern och icke ortodox amerikansk rabbin som inte hade lidit, kanske ändå hade något viktigt gemensamt med de överlevande. Tack vare min mormor kände jag till en hel del om deras värld och kanske var det därför som vi så småningom kunde dela det positiva i det judiska, något som många hade upplevt innan allt det hemska.

Långt innan de överlevande gick bort började mina tvivlande kritiker tro och lita på mig – och förhoppningsvis var jag med och bidrog till att några av dem började se på sin egen judiskhet inte bara med tungsinne utan även med välvilja, som en skatt – som något positivt och livsberikande.

Returadress:
Östersjödjudiskt Forum
Box 5053
102 42 Stockholm

Viktor z"l

TEXT: ANNA NACHMAN FOTO: SABINA GRACE

Anna Nachman

DET ÄR MED TUNGT HJÄRTA vi vill meddela att den multisjuka Viktor, vars öde vi har följt i Östersjödjudisk Bulletin nr 5/2022 och nr 1/2023, har avlidit. Han har begravts på den nya judiska begravningsplatsen i Riga och hans gamla kollega har åtagit sig att resa en sten till hans minne.

De nästan 5000 kronor som samlats till Viktor hann aldrig nå fram till honom. Efter diskussion med det judiska centret i Riga bestämdes att pengarna i stället ska gå till andra behövande som finns i centrets kontaktnät. Summan låter kanske inte som så mycket i våra öron, men vår kontaktperson på Judiska församlingen i Riga underströk allvarligt att för dem är det väldigt mycket pengar som kan göra stor nytta.

Viktor var långt ifrån den enda behövande och vi hoppas att de pengar som samlats in i hans namn kan sprida glädje till flera andra. På det sättet gör Viktor en mitsva även efter sitt frånfalle.

Må hans minne vara till en välsignelse för oss alla.

Baruch Dayan haEmet.

Viktor, 75 år.

Vi stödjer Östersjödjudiskt Forums arbete för en bättre livskvalitet för behövande judar i Baltikum – nu också för ukrainska judar i Ukraina och på flykt i angränsande länder

CHANNA OCH HANS KRAITSIK	HJÄLPSAMHETSFÖRBUNDET RODEF CHESED		FAMILJEN NACHMAN	
THOMAS BAB KONSULT			ALICE OCH FELIX BRAKL	FAMILJEN IRENE OCH THOMAS MORNE
DINELL JOHANSSON	LLM CONSULTING GMBH		DIN ANNONS	
STIFTELSEN CLAS GROSCHINSKYS MINNESFOND	GUNILLA OCH WERNER GUTERS STIFTELSE	BJÖRKSTÉN KARIN & BENGT	RUT MILCHNER	BETALD ANNONSPLOTS
DAFKEGRUPPEN	MIJESI			LISA OCH FIMA SZUGALSKI

Vi har plats för fler stödjare. Från 500 kr/nr. Kontakta vårt kansli.
Besök vår hemsida www.ostersjodjudisktforum.se och följ oss på Facebook: www.facebook.com/balticjewishforum/.

Östersjödjudisk BULLETIN

Ansvarig utgivare

Thomas Bab
Östersjödjudiskt Forum
Baltic Jewish Forum
Sweden

Redaktion

Thomas Bab
Dina Markovich
John Gradowski
Rut Milchner
Ludvig Köhler
Anna Nachman

Adress

Östersjödjudiskt Forum
Box 5053
102 42 Stockholm

Telefon

08-664 53 38

Facebook:

www.facebook.com/balticjewishforum/

E-post & Hemsida

b.j.f@telia.com

<http://www.ostersjodjudisktforum.se>

Medlemsavgift 2023

250 kr/år, 100 kr/år för dig under 26.

Bankgiro 5036-6822, SWISH 1232138899

Den ideella föreningen Östersjödjudiskt Forum fokuserar på socialt, medicinskt, materiellt och kulturellt bistånd till behövande judar och judiskt liv i Baltikum, ofta i samarbete med svenska och internationella hjälporganisationer. Kulturutbyte och andra former av samverkan är en viktig del av verksamheten. Parallellt med detta bekämpas alla former av antisemitism.

ISSN 1403-5685

Citera oss gärna – men ange källan!

Tryck

Katalogia AB, Solna

Omslag: Barn hjälpte till att dela ut matze på Judiska församlingens sociala center i Riga inför pesach 2022. Foto: Sabina Grace.